

ZVEZI ETNOLOŠKIH DRUŠTEV JUGOSLAVIJE IN ZVEZI DRUŠTEV FOLKLORISTOV JUGOSLAVIJE

Spoštovani,

Izvršni odbor Slovenskega etnološkega društva (SED) je na svoji seji ugotovil, da ni več možnosti za naše članstvo v Zvezi etnoloških društev Jugoslavije in v Zvezi folkloristov Jugoslavije. Zato smo se odločili, da SED - kot dosedanji konstitutivni del ZEDJ in ZDFJ - izstopa iz obeh asociacij.

UTEMELJITEV: Po demokratičnih volitvah v vseh republikah bivše Jugoslavije se je izkazalo, da Jugoslavija ne obstaja več, saj se je večina narodov na referendumih izrekla za lastno državnost in za svojo pot, ki ne bo več vezana z ideološko-političnim federalizmom in z umetno državno tvorbo, ki so jo narodi in etnosi v Jugoslaviji čutili kot oviro pri kulturnem, gospodarskem in političnem razvoju. Kot etnologom, raziskovalcem načina življenja etnij in njihovega zgodovinskega razvoja, vam ne bo težko razumeti nove situacije, ki pa je novost le za nepoznavalce. Prav zato vam tudi ne bo težko razumeti naše odločitve proti federalnemu modelu organiziranosti in našega izstopa iz obeh Zvez.

Slepili bi se, če bi svoj izstop utemeljevali zgolj kot tehnični korak, ki ga narekuje nova stvarnost. Iz obeh jugoslovanskih zvez izstopamo prvenstveno zaradi človeške in znanstvene nepomirljivosti z brutalnimi dogodki v Sloveniji in na Hrvaškem. Ob umiranju ljudi, ob barbarskem uničevanju umetnostnih in etnoloških spomenikov predvsem na Hrvaškem obe Zvezi s sedežem (sekretariatom) v Beogradu ostajata nedopustno in neopravičeno nemi. Na televiziji smo lahko gledali prizore, kako srbski "pravičniki" skupaj z JA za smelce razbijajo hrvaške umetnostne spomenike. Videli in slišali smo intelektualce, kako so se pred kamerami hvalili, koliko "ustašev" so sami uničili. Do zdaj niti srbski etnologi niti obe Zvezi niso javno protestirali proti nezaslišanemu terorizmu barbarov. To pa bi moral biti njihov človeški, strokovni in zgodovinski imperativ. Ne glede na vašo politično opredelitev ste z javnim molkom in pasivnostjo objektivno krivi pred zgodovino in človeštvom. Domača in svetovna strokovna javnost vam ne bo odpustila nerazumljivega molčanja ali celo tihega strinjanja z zločini "golorokega" srbskega prebivalstva in sfanatiziranih prostovoljcev s srbsko generaliteto. Člani SED ne moremo razumeti pristanka srbskih intelektualcev-etnologov na t.i. memorandum Srpske akademije nauka, za katerega je bilo že od začetka znano, da se ne zavzema za legitimne pravice srbske etnije na Hrvaškem (kar bi slovenski etnologi z veseljem podprli), ampak se je sprcvrgel v divje uničevanje hrvaške kulture na hrvaškem zgodovinskem in etničnem ozemlju. Perverznost tega memoranduma je z divjanjem po Hrvaški zdaj očitna. In prav zdaj je zgodovinska nujnost in naloga obeh Zvez, da se tej perverzosti upreta. Nesmiselna in barbarska vojna traja že nekaj mesecev, porušene so že mnoge vasi in mesta, uničevanje hrvaških kulturnih spomenikov

postaja herojstvo novega primitivizma, Zvezi pa še kar molčita. Še več. ZEDJ celo prireja "jugoslovanski" etnološki kongres v Makedoniji in s svojim "jugoslovanskim" alibijem pokriva strokovno in človeško nemoč in objektivno podpira in zagovarja pobesnelo množico in generale, ki uničujejo svetinjo nekega naroda - njegovo kulturno, etnično in nacionalno identiteto. Zato se SED skupaj s hrvaškim društvom kongresa ni udeležilo. Četudi bo etnološka skupščina na Ohridu (ki je nelegitimna) sprejela kakšen protestni dopis proti uničevanju kulturnih dobrin na Hrvaškem, nas v SED to ne opravičuje, da bi bili še naprej člani Zvez, ki sta se ob agresiji na Slovenijo in Hrvaško potuhnili ter človeško in znanstveno odpovedali.

Na politizacijo stroke in na novi primitivizem je SED opozorilo že pred dvema leti obe Zvezi in vsa republiška društva. Ob protislovenski gonji po zborovanju za pravice albanskih rudarjev, je SED s treznim in razumskim apelom opozorilo na iracionalno čustveni in politični vihar, ki nedopustno prodira tudi v znanost. Tudi ob tem apelu je SED ostalo samo. Nekateri kolegi so naš poziv razumeli zgolj politično in so v politično-nacionalistični evforiji pozabili na zavezanost objektivnim znanstvenim resnicam. Pozabili so na moralno in strokovno odgovornost do znanosti, ki so se ji kot etnologi zavezali.

Ob vsem tem SED ne more sprejeti nekaterih pomislekov, češ, kaj bo s strokovnimi in človeškimi stiki, spletenimi v štiridesetih letih skupnega dela. Ti kontakti so bili že prej bolj individualni kot pa formalno organizacijski. Združevali smo se tudi po specialističnih interesih izven formalnih okvirjev Zvez. Izkazalo se je, da je tak način dela uspešnejši, znanstveno in človeško pa pristnejši. Tako bo tudi v bodoče, le da brez more parolarskega "zajedništva", brez množičnih in neučinkovitih skupnih kongresov, kjer so se lucidne ideje posameznikov zgubljale v povprečnosti.

Če je SED ob vojaški agresiji ostalo samo (hrvaško etnološko in folkloristično društvo sta ob tragediji v tej republici prejemale le podporo iz tujine, obe jugoslovanski Zvezi pa sta molčali), potem je jasno, da Zvezi kot asociaciji znanstvenikov sploh ne delujeta. Zvezama smo zato moralno in strokovno dolžni sporočiti svoj izstop, ki je tudi najgloblji protest proti sprenevedanju in proti politikantski demontaži etnološke znanosti.

Člani SED ostajamo zvesti vodilom etnološke vede, zato se bomo še naprej zavzemali za raziskovanje in potrebe manjšin (tudi srbske) v Sloveniji. Iz letnih poročil našega društva, ki smo jih predstavljali tudi na skupščinah obeh Zvez, je razvidno, da smo npr. Srbe v Beli krajini ali Muslimane, Srbe in Hrvate na začasnem delu v Sloveniji korektno in nepristransko raziskovali sami iz lastnih strokovnih pobud in smo tudi objavljali razprave.

Pod okriljem Inštituta za slovensko narodopisje bo ob koncu leta izšla tretja knjiga obsežnega korpusa slovenskih ljudskih pesmi, kjer so enakovredno zastopane tudi hrvaške in srbske pesmi na Slovenskem ozemlju.

Vse to, spoštovani kolegi, omenjamo zgolj zato, da bi lahko že končno uvideli našo znanstveno premočrtnost, ki jo kljub težki politični situaciji nismo nikoli zatajili, saj

nam raziskovanje etnosov ni pomenilo politično, ampak izključno znanstveno opravilo. Take premočrtnosti pa kljub vsej deklarativnosti v vaši Zvezi ni. Še več. Našo strokovno doslednost celo degradirate s svojim molkom in tiho podporo agresiji. S tem dokončno razgaljate vaš "znanstveni" nazor, ki ga postavljate v službo dnevne in kratkovidne politike. Naša odločitev za razhod z vami pomeni torej zvestobo znanstveni misli in človeški pokončnosti.

Slovensko Etnološko Društvo
V Ljubljani, 26.9.1991

PROTEST AGAINST AGGRESSION IN CROATIA

Slovenes experts, who are in charge of care and preservation of our cultural and natural heritage horrified and speechless witness the irrational raging of the Yugoslav army, which has been together with Serbian terroristic groups brutally destroying cultural monuments on the whole territory of Croatia. The Yugoslav army deliberately aims its deadly weapon to the cultural monuments; the jewels of the renaissance art such as the cathedral in Šibenik, baroque castles and churches, rural and urban centers like Osijek with its secession town center. Thus neglecting the Hague Convention also signed by our government. Even the folk works are not secured from the army attacks. The villages of Kijevo, Čelije, Polača, Sarvaš and many others were completely destroyed and thus their population forced to leave their homes.

We protest with indignation against violence which is in no doubt beyond all comparison in the latest history of civilized Europe. The demolishing of the century-old heritage is barbaric and we feel strongly ashamed of it.

We must not allow insane generals to destroy Dubrovnik.

You may be assured that we will help Croatia with the best of our professional ability to restore the ruined cultural monuments.

The Slovene Conservators Society
The Slovene Ethnological Society
The Slovene Art History Society
The Slovene Society of Art Critics

Ljubljana, September 18th, 1991